JYVÄSKYLÄN KAUPUNGIN OSALLISUUSOHJELMA

JYVÄSKYLÄ

1. Johdanto

1.1 Mitä on osallisuus?

Osallisuudella tarkoitetaan liittymistä, suhteissa olemista, kuulumista, yhtenäisyyttä, yhteensopivuutta ja mukaan ottamista. Osallisuus on vaikuttamista omaan elämään ja sen mahdollisuuksiin. Osallisuus vahvistaa hyvinvointiamme johon kuuluu kohtuullinen toimeentulo, asuminen, koulutus ja harrastukset.
Osallisuus on siis monitahoinen termi. Osallisuus ilmenee:

1. Päätösvaltana omassa elämässä.
2. Vaikuttamisena itsen ulkopuolelle esimerkiksi palveluissa.
3. Paikallisena vaikuttamisena.
4. Kykynä panostaa yhteiseen hyvään, osallistumisena merkityksellisyyden luomiseen ja kokemiseen sekä kykynä liittyä vastavuoroisiin sosiaalisiin tilanteisiin.

Osallisuus on osallistumista, vaikuttamista ja demokratiaa. Se on myös kaiken edellä mainitun järjestämistä ja johtamista.

1.2 Mikä on osallisuusohjelma?

Osallisuusohjelmien muoto eri kunnissa on vielä vakiintumaton. Jyväskylän kaupungin osallisuusohjelmassa listataan osallisuutta edistäviä toimia ja rakenteita sekä asetetaan tavoitteita tuleville vuosille. Jyväskylän kaupunkistrategiassa osallisuus tulee esiin missiossa: ”Edistämme kuntalaisten hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä”. Sen myötä kaupunki tukee asukkaiden osallistumista, lisää vaikuttamisen mahdollisuuksia, edistää asukkaiden yhdenvertaisuutta ja ottaa huomioon kulttuurisen moninaisuuden sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä. Osallisuusohjelma on itsenäinen ohjelma, mutta yhteisessä linjassa kaupungin hyvinvointisuunnitelman kanssa, johon tehdään nostoja osallisuusohjelmasta.

Kaupungin tehtävä on mahdollistaa osallisuutta ja edistää kansalaisyhteiskuntaa. Osallisuusohjelma on ohjenuora ja työkalu Jyväskylän kaupungin osallisuustyölle. Ohjelma luo rakenteet ja aikataulun osallisuutta edistäville toimille. Osallisuusohjelmassa huomio kiinnittyy erityisesti niihin koh-

Osallisuudesta säätelevi lakeja: Kehitysvammalaki (519/1977) • Kuntalaki (410/2015) • Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012) • Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019) • Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) • Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) • Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) • Laki toimeentulotuesta (1412/1997) • Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (2012/980) Lastensuojelulaki (417/2007) • Liikuntalaki (390/2015) • Lukiolaki (714/2018) • Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) • Nuorisolaki (1285/2016) • Omaishoitolaki (937/2005) • Perhehoitolaki (263/2015) • Perusopetuslaki (628/1998) • Perustuslaki (731/1999) • Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) • Varhaiskasvatuslaki (540/2018) • Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) • YK:n vammaisyleissopimus (2016)

tiin, joissa osallisuuden mahdollisuuksia tulee lisätä. Ohjelmaa tehtäessä on kuultu asukkaita, yhdistystoimijoita, luottamushenkilöitä ja kaupungin työntekijöitä. Ohjelman toteuttamisvastuu on Jyväskylän kaupungilla.

1.2.1 Miten osallisuusohjelma on rakennettu

Osallisuusohjelman päivitystä on alustettu koko edellisen osallisuusohjelman voimassaoloajan eli vuosina 2015-2020. Tuona aikana on edistetty useita osallisuuden ja vaikuttamisen prosesseja ja niistä on saatu hyviä kokemuksia tulevaa varten. Osallisuusohjelma vuosille 2022-2025 on rakennettu osallistaen asukkaita ja yhteisöjä. Osallisuusohjelman päivityksen aikaa leimasi koronapandemia. Tämän vuoksi kaikki osallistavat keinot toteutettiin etäyhteyksin. Ohjelmaa varten kerättiin aineistoa seuraavilta tahoilta ja seuraavin keinoin:

- Asukaskysely (sähköinen kysely sekä puhelinsoitot) yhdessä hyvinvointikertomuksen ja yhdenvertaisuusohjelman kanssa, toteutettu loka-marraskuussa 2020
- Asukkaiden, asukas- ja kyläyhdistyksien sekä muiden järjestöjen työpaja 7. lokakuuta 2020
- Vanhus- ja vammaisneuvoston sekä nuorisovaltuuston tapaaminen 9. joulukuuta 2020
- Kysely Jyväskylän kaupungin johtoryhmille tammi-helmikuu 2021
- Kysely Jyväskylän kaupungin valtuustolle tammi-helmikuu 2021
- Jyväskylän kaupungin johtoryhmäkierros toukokuussa 2021

Osallisuusohjelma on luotu Jyväskylän kaupungin osallisuusryhmässä, jonka kokoonpano on poikkihallinnollinen kattaen kaikki kaupungin toimialat. Ohjelma on koottu kerätyn aineiston ja osallisuustiimien esiin nostamien kokemusten pohjalta.

1. Johdanto

1.3 Osallisuusohjelma 2015 – 2020 – osallisuuskertomus edellisen osallisuusohjelman ajalta

Vuosien 2015-2020 osallisuusohjelmassa oli asetettu kehittämistoimenpiteitä neljän eri kategorian alle. Kategoriat olivat I. Avoin toimintakulttuuri ja yhdessä tekeminen, II. Vuoropuhelun lisääminen asukkaiden ja kaupungin välillä, III. Osallisten ottaminen mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä IV. Asukas- ja kansalaistoiminnan toimintaedellytyksien parantaminen. Seuraavaksi arvioidaan lyhyesti näiden toimenpiteiden toteutumista.

I Avoin toimintakulttuuri ja yhdessä tekeminen

Osallisuustyötä kaupungissa tekevä henkilöstö on perehdyttänyt kaupungin muuta henkilöstöä. Kaupunkiorganisaation sisälle on luotu osallisuustyötä kokoava poikkihallinnollinen rakenne, osallisuusryhmä. Ryhmän lisäksi jokaisella toimialalla on oma osallisuustiiminsä.

II Vuoropuhelun lisääminen asukkaiden ja kaupungin välillä

Kaupunki on resursoinut yhdyshenkilön kylien/asuinalueiden ja kaupungin välille. Sittemmin on muodostunut kulttuuri- ja osallisuuspalvelut, jossa on yhdeksän osallisuutta koordinoivaa työntekijää. Vuoropuhelun mahdollisuudet kaupunkiorganisaation ja asukkaiden välillä ovat lisääntyneet ja monipuolistuneet myös erilaisten uusien kanavien kautta, kuten sosiaalisen median ja robottipuheluiden myötä. Lain velvoittamien asukaskuulemisien rinnalle on vakiinnutettu asuinalueillat, jotka tarjoavat säännöllisen mahdollisuuden vuoropuheluun asuinalueilla asukkaiden, päätöksentekijöiden ja kaupungin työntekijöiden välillä. Kaupunki on ottanut käyttöön uusia osallistavia menetelmiä, tästä esimerkkinä Fifty-sixty-joukkorahoitus.

III Osallisten ottaminen mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon

Kaupunki on ottanut entistä enemmän mukaan päätöksentekoon niitä tahoja, joita päätöksenteko koskee. Vaikutusten ennakkoarviointi (EVA) on tapa arvioida etukäteen, miten valmistelussa oleva päätös vaikuttaisi erilaisten ihmisryhmien elämään ja tämä toimintamalli on otettu käyttöön Jyväskylän kaupungilla. Maahanmuuttajaneuvoston perustamisesta (Melville 2019) ja maahanmuuttajanuorten osallisuudesta tehtiin selvitykset (Ojanperä 2018).

Päätöksenteon seuraamista on helpotettu valtuuston kokouksien videoinnilla, joita voi katsoa suorana tai tallenteina. Lautakuntien päätöstie-

dotteiden sijaan nykyään painotetaan ennakkotiedotteita, joissa kerrotaan päätöksentekoon tulevista asioista, jotta kuntalaiset voivat vaikuttaa niihin.

IV Asukas- ja kansalaistoiminnan toimintaedellytyksien parantaminen

Tilakysymykset ovat usein nousseet keskusteluun kansalaistoiminnan toimintaedellytyksistä puhuttaessa. Kaupungilla on ollut pienempiä pilotteja, mutta 2021 käynnistettiin Tilkku-hanke, jonka tarkoituksena on keskittää kaupungin tilavarauksia sekä yhtenäistää tilankäytön periaatteita. Lisäksi 2021 avattiin kaksi lähitaloa sekä Huhtasuon yhteistoimintapiste, joiden tarkoituksena on tarjota asukkaille ja yhteisöille tiloja osallistumiselle ja osallisuudelle. Jyväskylässä toimii aktiivinen vapaaehtoistoiminnan verkosto, joka järjestää kuukausittain vapaaehtoistoiminnan infoja ja vuosittain vapaaehtoismessut ja -seminaarin.

2. Osallisuuden rakenteet Jyväskylän kaupungilla

Osallisuusryhmä ja osallisuustiimit

Jyväskylän kaupungilla toimii osallisuusryhmä, jossa edustajina ovat mm. toimialakohtaisten osallisuustiimien puheenjohtajat, viestintä sekä kulttuuri- ja osallisuuspalvelut. Osallisuusryhmän tehtävä on seurata osallisuusohjelman tavoitteita sekä kehittää yleisesti kaupungin osallisuustyötä. Osallisuustiimit ovat oman toimialansa osallisuusasioiden kehitysverkostoja. Toimialojen osallisuustiimien lisäksi palveluyksiköissä voi olla työryhmiä tai tiimejä, joiden tehtävänä on edistää osallisuutta omissa palveluissa.

Viestintä

Osallistumista ja vaikuttamista tukeva kaupungin viestintä toimii julkisen keskustelun virittäjänä ja aktivoi asukkaita vaikuttamaan kaupungin toimintaan. Suunnitelmallinen viestintä palveluista, asioiden valmistelusta ja tehdyistä päätöksistä on kuntalaisviestinnän perusta. Monipuolisesti eri viestintäkanavia hyödyntävä viestintä tukee sekä demokraattista päätöksentekoa että suoraa vaikuttamista.

2. Osallisuuden rakenteet Jyväskylän kaupungilla

Osallisuuspalvelut

Asuinalueosallisuus

- Asuinalueiden kehittäminen
- Asuinalueillat
- Asukas- ja kyläyhdistysverkosto
- Fifty-sixty joukkorahoitus
- Osallisuus päätöksenteossa

Vapaaehtoistoiminta

- Jyväskylän kaupungin vapaaehtoistoiminnan kehittäminen
- Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen koko kaupungissa
- Vapaaehtoistoiminta ikäihmisten parissa
- Kulttuuriluotsitoiminta

Lähitalot

- Piippurannan Klubi, Kangas
- Kortteli Klubi, Keskusta
- Huhtasuon yhteistoimintapiste
- Osallisuuden alustoja yhdistyksille, asukkaille, neljännelle sektorille
- Osallisuutta, sivistystä, kulttuuria, hyvinvointia

Sivistyspalveluissa toimii osallisuuspalvelut osana kulttuuri- ja osallisuuspalveluita. Osallisuuspalvelut jakaantuu kolmeen osaan: asuinalueosallisuus, vapaaehtoistoiminta sekä lähitalot.

Asuinalueosallisuus

Asuinalueosallisuuden koordinaattorit ovat Jyväskylän asuinalueiden osallisuuden tukena. Osallisuus asuinalueilla tarkoittaa esimerkiksi yhteisöllisiä tapahtumia, tiedon kulkua kaupungin ja asuinalueen välillä sekä mahdollisuutta osallistua asuinalueen kehittämiseen. Näitä asioita kehitetään erilaisin menetelmin. **Asuinalueillat** kutsuvat koolle asukkaita, viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä yhteisiin alueellisiin keskustelutilaisuuksiin. Tilaisuuksissa asukkaat pääsevät tuomaan esiin asuinalueensa vahvuuksia ja kehittämisen kohtia. **Asukas- ja kyläyhdistysverkosto** kokoaa nimensä mukaisesti yhteen Jyväskylän asukas- ja kyläyhdistykset. Ideana on yhdessä kehittää ja pohtia oman toiminnan keskeisiä asioita. Synergiaetua tavoittelevaa verkostoa johtaa osallisuuspalveluiden koordinaattori. **Fifty-sixty-joukkorahoitus** on osallistuvan rahoituksen malli, jonka Jyväskylän kaupunki tarjoaa Mesenaatti.me yhteisörahoituspalvelun kautta kaupunkilaisten käyttöön. Kaupunkilaiset ideoivat tärkeäksi kokemiaan hankkeita kampanjoiksi, joita lähtevät toteuttamaan joukkorahoituksen voimin.

2. Osallisuuden rakenteet Jyväskylän kaupungilla

Vapaaehtoistoiminta

Osallisuuspalveluilla toimii Vapaaehtoistoiminnanpalvelut Vapari sekä kulttuuriluotsitoiminta. **Vapari** perehdyttää, organisoi ja välittää vapaaehtoistoimintaa Jyväskylässä. Vapaaehtoistoiminta on tärkeä toiminnallisen osallisuuden väline ja Vapari auttaa etsimään jokaiselle halukkaalle sopivan vapaaehtoistoiminnan paikan. Vapari koordinoi vapaaehtoistoimijoiden paikallista verkostoa valikkoryhmää, joka järjestää vuosittain vapaaehtoistoiminnan messut sekä asiantuntijaseminaarin, kuukausittain vapaaehtoistoiminnan infoja ja kehittää yleisesti vapaaehtoistoiminnan organisointia. **Kulttuuriluotsit** ovat Jyväskylän kaupungin kouluttamia vapaaehtoisia kulttuuritarjontaan perehtyneitä vertaisohjaajia, joita kuka tahansa voi pyytää seuraksi eri kulttuurikohteisiin. Luotsit toimivat kanssakulkijoina museoissa, taidenäyttelyssä, teatterissa, musiikkiesityksissä tai muualla lähiympäristössä.

Lähitalot

Kolme hyvinvointikeskusta siirtyi ikääntyneiden palveluista kulttuuri- ja osallisuuspalveluille vuoden 2021 alussa ja ne nimettiin lähitaloiksi. Lähitaloja ovat Kortteli klubi, Piippurannan klubi sekä Huhtasuon yhteistoimintapiste. Viimeksi mainittu on osa Lähiöohjelma 2020-2022: Hyvinvointia ja elinvoimaa Huhtasuolle -hanketta. Lähitalot ovat avoimia kohtaamispaikkoja kaiken ikäisille. Lähitaloilla asukkaat voivat järjestää itse toimintaa ja tapahtumia, toimia vapaaehtoisena tai osallistua monipuolisiin osallisuuden, kulttuurin, liikunnan ja leikin tilaisuuksiin. Lähitalot tarjoavat myös tiloja käyttöön yksityishenkilöille tai yhteisöille. Lähitalojen konseptin laajentamista harkitaan ja tarkastellaan myös muille asuinalueille.

Palautepalvelu

Palautepalvelussa asukkaat voivat antaa palautetta kaupungin palveluista tai ilmoittaa havainnoista. Jokainen palaute käsitellään erikseen tekoälyä hyödyntäen. Vastauksen voi saada julkiselle palautepalvelusivulle tai yksityisesti sähköpostiin. Palveluista voi antaa palautetta myös sähköpostitse tai soittamalla.

3. Vaikuttamiskanavat

Jyväskylän kaupungilla on erilaisia vaikuttamiskanavia, joihin asukkailla on mahdollisuus osallistua tai joiden kautta asukkaita osallistetaan. Tässä niistä koonti.

3.1 Asiakasraadit

Aikuissosiaalityön asiakasraati
Aikuissosiaalityön asiakasraadissa käsitellään ajankohtaisia, aikuissosiaalityön palveluihin liittyviä asioita ja ilmiöitä.

https://www.jyvaskyla.fi/sosiaalipalvelut/sosiaalityo-ja-sosiaaliohjaus/asiakasraati

Fiksun liikkumisen asiakasraati
Jyväskylän seudun fiksun liikkumisen asiakasraadin tehtävänä on tuoda asiakkaan ääntä paikallisliikenteen palvelujen kehittämiseen, suunnitteluun ja toteutukseen.

https://linkki.jyvaskyla.fi/muutalinkista/fiksun-liikkumisen-asiakasraati

Ikääntyneiden asiakasraati
Jyväskylässä ikääntyneiden asiakasraati on ikääntyneiden asioista kiinnostuneista kuntalaisista koottu vapaamuotoinen kehittämis- ja keskusteluryhmä.

https://www.jyvaskyla.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/ikaihmisten-palvelut/osallistuminen-ja-hyvinvointi/vanhuspalvelujen

Keski-Suomen museon asiakasraati
Keski-Suomen museon asiakasraati Murut kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa käsittelemään Keski-Suomen museoon liittyviä asioita.

https://www.jyvaskyla.fi/keskisuomenmuseo/tervetuloa/vapaaehtoistoiminta

Kasvun ja oppimisen asiakasraati - Vaskooli
Jyväskylän varhaiskasvatuksen asiakasraati eli Vaskooli – kasvun ja oppimisen asiakasraati. Vaskooliin ilmoittaudutaan aina syksyllä uuden toimintakauden alkaessa.

https://peda.net/jyvaskyla/asiakasraati

3. Vaikuttamiskanavat

3.2 Neuvostot, nuorisovaltuusto ja lasten parlamentti

Vammaisneuvosto
Jyväskylän vammaisneuvosto on Jyväskylän kaupungin vaikuttamistoimielin, jonka kaupunginhallitus asettaa. Vammaisneuvoston tehtävänä on vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden elämän kannalta.

https://www.jyvaskyla.fi/paatoksenteko/lautakunnat/vammaisneuvosto-2017-2021

Vanhusneuvosto
Kaupunginhallitus nimeää vanhusneuvoston jäsenet eläkeläisjärjestöjen esityksen pohjalta. Vanhusneuvoston tehtävänä on osallistua vanhuspalvelujen suunnitteluun ja vaikuttaa ikääntyneiden tarvitsemien palvelujen sekä elinympäristön kehittämiseen.

https://www.jyvaskyla.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/ikaihmisten-palvelut/osallistuminen-ja-hyvinvointi/vanhusneuvosto

Nuorisovaltuusto
Kaupunginvaltuuston päätöksellä perustettu Jyväskylän nuorisovaltuusto, tuttavallisemmin Nuva, on jyväskyläläisten 13–20-vuotiaiden vaikuttamiskanava. Nuva pyrkii parantamaan nuorten osallisuutta ja kehittämään nuorten vaikuttamismahdollisuuksia.

https://www.jyvaskyla.fi/nuorisovaltuusto/nuva-toiminta

Lasten parlamentti
Jyväskylän Lasten Parlamentti on alakoululaisten jyväskyläläislasten osallistumis- ja vaikuttamiskanava ja osa Jyväskylän koulujen osallisuuskasvatusta. Jyväskylässä Lasten Parlamentin toimintaa koordinoi nuorisopalvelut.

www.jyvaskyla.fi/opetus/perusopetus-jyvaskylassa/lasten-ja-nuorten-osallisuus

3. Vaikuttamiskanavat

3.3 Lautakunnat

Jyväskylän kaupungin lautakuntien pöytäkirjat ja esityslistat löytyvät osoitteesta https://www.jyvaskyla.fi/paatoksenteko/lauta-ja-johtokunnat-seka-jaostot ja niitä ovat:

Jyväskylän seudun jätelautakunta
Jyväskylän seudun joukkoliikennelautakunta
Kaupunkirakennelautakunta
Rakennus- ja ympäristölautakunta
Ympäristöterveyslautakunta
Keskusvaalilautakunta
Kulttuuri- ja liikuntalautakunta
Sosiaali- ja terveyslautakunta

- Terveydenhuollon jaosto
- Yksilöasiainjaosto

Sivistyslautakunta
Tarkastuslautakunta
Tilapäinen valiokunta
Keski-Suomen Pelastustuslaitos -liikelaitoksen johtokunta
Kylän Kattaus -liikelaitoksen johtokunta
Tilapalvelu-liikelaitoksen johtokunta

4. Osallisuusohjelman tavoitteet 2022-2025

4.1 Visio: Yhteisessä Jyväskylässä kaikilla on oma tapa osallistua ja vaikuttaa

Asukaskysely osoitti, että jyväskyläläisillä on monenlaisia toiveita siitä, kuinka he haluaisivat osallistua ja vaikuttaa. Osalle riittää äänestäminen vaaleissa ja osallistuminen erilaisiin kulttuuritapahtumiin katsojana, osa taas haluaa olla aktiivisesti mukana vaikuttamassa omaan elinympäristöönsä ja kehittämässä käyttämiään palveluja. Koska mieltymyksiä on erilaisia, kaupungin pitää myös tarjota erilaisia väyliä, kanavia ja toimintatapoja. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta asukkaat kokevat Jyväskylän olevan yhteinen meille kaikille.

I Asukastyö: Vuorovaikutus kaupungin ja asukkaiden välillä on toimivaa

Kaupunki on aktiivisesti vuorovaikutuksessa asukkaidensa kanssa. Toimintatapana on tasavertainen vuorovaikutus ja yhdessä tekeminen.

Asukkaita kohdataan monenlaisissa tapahtumissa ja verkostoissa eri puolilla Jyväskylää. On tärkeää tavoittaa asukkaita mahdollisimman laajasti. Osallisuusohjelmassa 2022-2025 huomioidaan erityisesti ne asuinalueet ja kohderyhmät, joiden osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia on syytä tukea. Ensin teemme kartoittavaa työtä, jonka jälkeen suunnittelemme viestinnän ja toiminnan siten, että se tukee näiden alueiden ja ryhmien osallisuutta. On tärkeää, että asukkaat kokevat yhteisöllisyyttä ja ovat aktiivisia oman ympäristönsä kehittämisessä ja että kaupunki tukee tätä.

4. Osallisuusohjelman tavoitteet 2022-2025

Toimenpide	Mittarit	Koordinointi– ja toteutusvastuu
Asukastyö: Vuorovaikutus ja yhteistyö asukkaiden ja kaupungin välillä toimii	Kysely palveluista ja asukkailta kokemuksia yhteistyöstä	
Tunnistetaan alueet ja kohderyhmät, joiden osallisuuden mahdollisuuksia on syytä vahvistaa	- Äänestysaktiivisuus asuinalueittain - Sosioekonominen indeksitarkastelu - Turvallisuuskysely	Kaupunkirakennepalvelut, Osallisuuspalvelut, Konsernihallinto
Kohdennetaan toiminnan ja viestinnän sisällöt suunnitelmallisesti edellä mainittuja kohderyhmiä ja alueita ajatellen	- Kartoitetaan vuorovaikutus-suunnitelman käyttö toimialoilla - Vuorovaikutussuunnitelman perehdytykset 1 / vuosi	Osallisuuspalvelut koordinoi, toteutus yhdessä kaikkien toimialojen kanssa
Mahdollistetaan ja tuetaan yhteisöllisyyttä ja asukkaiden oma-aktiivisuutta	- Valtuustokauden loppuun mennessä kaupunkiin on luotu toistuvien talkooviikkojen konsepti 2 kertaa vuodessa - Asuinalueiltojen osallistujamäärä 60 / asuinalueilta - Asukas- ja kyläyhdistysverkoston osanottaja lkm 15 - Fifty-sixty-joukkorahoituksen avulla toteutettuja hankkeita 6 / vuosi	Kaupunkirakennepalvelut, Osallisuuspalvelut

4. Osallisuusohjelman tavoitteet 2022-2025

II Kansalaistoiminta:
Kaupunki tukee kansalaistoimintaa

Kansalaistoiminta eli järjestö- seura- ja vapaaehtoistoiminta, sekä vapaamman ja itseohjautuvamman neljännen sektorin kansalaisaktivismi, ovat erinomainen tapa osallistua ja vaikuttaa. Osallisuusohjelman yhtenä päätavoitteena on tukea kansalaistoimintaa. Koronapandemia kehitti etäosallistumisvälineitä, mutta edelleen järjestöt tarvitsevat toiminnalleen tiloja. Tilaratkaisuja helpotetaan TILKKU -tilat auki kuntalaisille -hankkeessa, jossa kaupungin tilat tulevat varattaviksi yhden järjestelmän kautta. Lisäksi syksyllä 2022 ovensa avanneet lähitalot tukevat Jyväskylässä tapahtuvaa kansalaistoimintaa. Keväällä 2022 toteutettu järjestökysely kysyi järjestöjen näkemyksiä yhteistyöstä kaupungin kanssa ja tunnusteli muun muassa järjestöyhteistyörakenteesta. Pohdintaa jatketaan yhdessä järjestöjen kanssa kehittämistilaisuudessa. Kansalaistoiminnan yksi vahva pilari on vapaaehtoistoiminta. Jyväskylänkaupungin vapaaehtoistoiminnan palvelut Vapari järjestää vapaaehtoistoiminnan perehdytyksiä niillä alueilla ja niille kohderyhmille, jotka kaipaavat tukea osallisuuteen (kts osallisuusohjelman asukastyön tavoitteet).

4. Osallisuusohjelman tavoitteet 2022-2025

Toimenpide	Mittarit	Koordinointi– ja toteutusvastuu
Kansalaistoiminta: Kaupunki tukee kansalaistoimintaa	**Järjestökysely yhteistyössä Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:n kanssa**	
Tarjotaan tiloja kolmannelle sekä neljännelle sektorille:		
a) Kaupungin tilat varattaviksi yhden järjestelmän kautta	- On / ei - Asiakaspalaute	Kaikki toimialat
b) Lähitalotoiminnan kehittäminen	- Lähitalojen kävijämäärät 10 000 / vuosi - Kaikesta järjestetystä toiminnasta 60 % kansalaistoimintaa	Osallisuuspalvelut
Lisätään aktiivista vuoropuhelua järjestöjen kanssa	Järjestöyhteistyörakenteen luominen	Osallisuuspalvelut koordinoi, yhteistyö kaikkien toimialojen kanssa
Tuetaan asukkaiden mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa vapaaehtoistoiminnan kautta järjestämällä niillä asuinalueilla ja/tai niille kohderyhmille infotilaisuuksia ja perehdytyksiä, joiden osallisuutta on syytä tukea	4 tilaisuutta / vuosi	Osallisuuspalvelut

4. Osallisuusohjelman tavoitteet 2022-2025

III Päätöksenteko:

Päätöksenteon näkökulmasta kuntalain velvoittama oikeus osallistua kunnan toimintaan voi tarkoittaa esimerkiksi asukkaiden mielipiteiden selvittämistä päätöksenteossa olevasta asiasta ennen varsinaista luottamustoimielinten päätöksentekoa. Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi (EVA) on menetelmä, jonka avulla voidaan tarkastella päätettävänä olevan asian vaikutuksia ennalta useista eri näkökulmista kuten talouden, ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin näkökulmasta. Vaikutusten ennakkoarviointi vastaa osaltaan mm. hallintolain 31§ velvoittamaan riittävään ja asianmukaiseen valmisteluun.

Osallisuusohjelman tavoitteena on selvittää ja kehittää vuorovaikutuksellisia tapoja, joiden avulla voitaisiin osallistaa kaupunkilaisia talousarvion laadinnassa. Yksi osallistava menetelmä talouden suunnitteluun on jo monessa kunnassa käytössä oleva osallistuva budjetointi. Osallistuvaa budjetointia voidaan käyttää monissa erilaisissa tilanteissa, monenlaisten tarpeiden ja ongelmien ratkaisemisessa. Sitä voidaan hyödyntää, kun suunnitellaan ja tehdään päätöksiä esimerkiksi investoinneista tai palveluista.

Toimenpide	Mittarit	Koordinointi– ja toteutusvastuu
Päätöksenteko: Päätöksenteossa ovat mukana kaikki osalliset	**Toimintojen toteutuminen**	
Edistetään vaikutusten ennakkoarviointien säännöllistä hyödyntämistä lisäämällä osaamista, ohjeistusta ja tukimateriaaleja.	Koulutusten määrä 2 / vuosi + verkkokoulutus-materiaali	Kaikki toimialat
Kehitetään ja kartoitetaan vuorovaikutuksen tapoja kaupunkilaisten kanssa Jyväskylän kaupungin talousarvion laadinnassa	On / ei	Konsernihallinto, Osallisuuspalvelut
Kartoitetaan osallistuvan budjetoinnin mahdollisuutta	On / ei	Osallisuuspalvelut, Kaupunkirakennepalvelut, kaikki toimialat

4. Osallisuusohjelman tavoitteet 2022-2025

IV Kaupungin sisäinen toimintakulttuuri: Kaupunkiorganisaatiossa osallisuus on lähtökohta

Jyväskylän kaupungin henkilöstön osallisuustietous on hyvällä tasolla. Harvoin aloitetaan prosessia, jossa ei olisi missään vaiheessa pohdittu asianosaisten osallisuutta. Osaamista pitää silti ylläpitää aktiivisesti esimerkiksi koulutusten avulla. Osaamista on mahdollisuus hyödyntää omassa yksikössä, mutta tarvittaessa myös toisten palvelualueiden prosesseissa tai tilaisuuksissa.

Toimenpide	Mittarit	Koordinointi– ja toteutusvastuu
Kaupungin sisäinen toimintakulttuuri: Kaupunkiorganisaatiossa osallisuus on lähtökohta	**Henkilöstökysely**	
Edistetään henkilöstön osallisuusosaamista	Koulutusten määrä 2	Henkilöstöpalvelut, Osallisuuspalvelut
Perehdytetään henkilöstö osallisuuden rakenteisiin ja ominaispiirteisiin sekä mahdollistetaan osallistuminen toimialojen yhteisiin verkostoihin	- Kokemukset yhteistyöstä palvelualuiden välillä - Osaamispooli kyllä / ei	Henkilöstöpalvelut

5. Toteutus ja seuranta

Osallisuuspalvelut, -ryhmä ja -tiimit tekevät jokaiselle vuodelle 2022-2025 suunnitelman mihin kunakin vuonna panostetaan. Osallisuusryhmä tekee karkean suunnitelman ja palvelualuekohtaiset osallisuustiimit kommentoivat ja toteuttavat suunnitelmia oman alueen näkökulmasta. Vuoden painotukset ja edellisen vuoden toteutuneet tavoitteet esitellään johtoryhmille vuosittain.

JYVÄSKYLÄ